

Una lectura crítica dels resultats de la cimera de Glasgow

Què n'ha sortit de la COP26?

2 de desembre de 2021

El present document té l'ànim de contribuir a esclarir què n'ha sortit de la COP26¹ i quins elements poden ser rellevants pel moviment de justícia climàtica, per les entitats de justícia global i per la població en general. L'exercici consisteix en intentar traduir i destil·lar l'elevada complexitat tècnica de les negociacions climàtiques en arguments interpretables políticament.

Si teniu qualsevol dubte, consulta, aclariment, proposta o el que sigui, us animem a contactar-nos a: observatori@odg.cat, posant a l'assumpte [COP26].

Manifestació a Glasgow el 6 de novembre - Dia Global d'Accions per la Justícia Climàtica. **Font:** Mídia NINJa.

1. Una mirada crítica a les COP

Fins al moment, la Convenció Marc de les Nacions Unides sobre Canvi Climàtic (CMNUCC o UNFCCC en anglès) i les seves conferències anuals (COP, de l'anglès *Conference of the Parties*) han demostrat ser instruments lents, quan no inoperants i contraproductius, per fer front a les urgències de la crisi climàtica. Malgrat això, les COP continuen sent espais d'alta significació i exposició política on els països busquen mostrar-se o (re)posicionar-se en el panorama global.

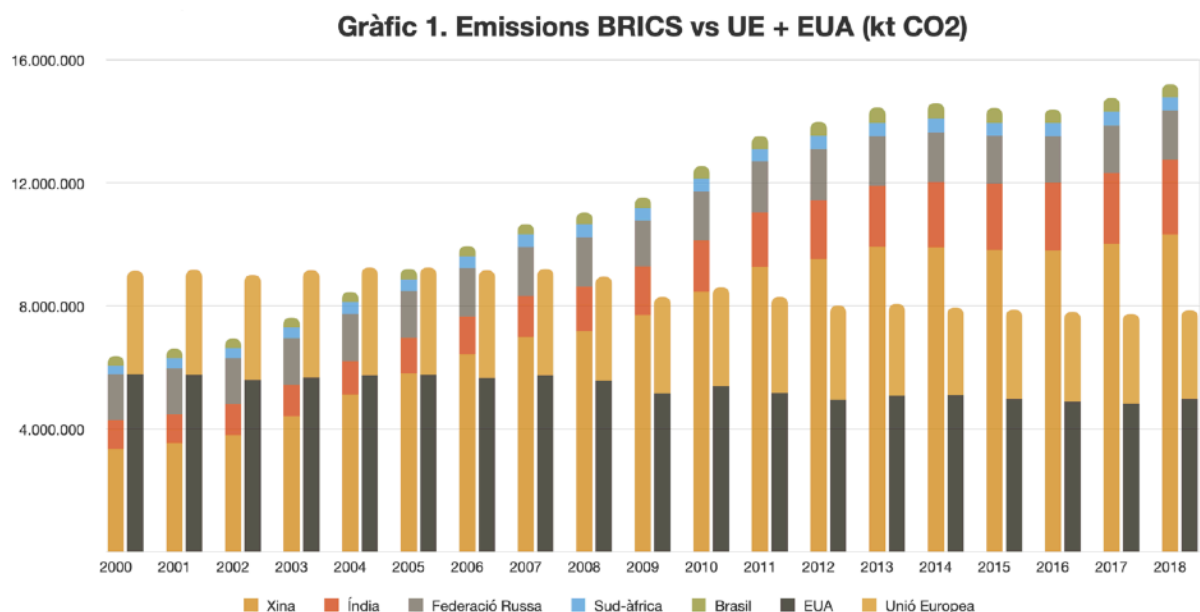
¹ Per a més informació sobre el posicionament de l'Observatori del Deute en la Globalització davant la COP26 podeu visitar https://odg.cat/paginas_campanas/odg-davant-la-cop-26-a-glasgow-una-perspectiva-critica/

Les decisions dins les COP es prenen per consens, i per arribar-hi, en un context internacional altament tens, se solen recollir mínims comuns denominadors. A més, els acords actuen com a línies de vida pel propi espai evitant així la seva implosió o descomposició.

Per llegir-ne els resultats, doncs, s'ha de destriar allò auto-referencial d'allò que contribueix a la lluita climàtica, és a dir, distingir entre els avenços o retrocessos dins les mateixes negociacions, i el que és veritablement important: si els avenços serveixen, en quantitat, qualitat i temps, per frenar i revertir l'emergència climàtica.

Dos exemples de la dinàmica de les COP són el **Protocol de Kyoto** i l'**Acord de París**:

- El **Protocol de Kyoto** va resultar ser una «novetat obsoleta». Es va aprovar l'any 1997, però per actuar una dècada més tard. L'objectiu era reduir un 5% les emissions dels països industrialitzats entre 2008 i 2012. Quan va entrar en vigor, el món havia canviat. Els BRICS (Brasil, Rússia, Índia, la Xina i Sud-àfrica), que no tenien obligacions a Kyoto, representaven el 37% de les emissions globals l'any 2008. Els EUA mai el va ratificar.

Font: gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial.

- L'**Acord de París** es podria qualificar de «miracle insuficient». Va ser el primer acord global en més de 20 anys de negociacions on totes les parts de la CMNUCC tenien l'obligació de reduir les seves emissions. Ara bé, a diferència de Kyoto, elles mateixes decidien, a través de les contribucions nacionalment determinades (*Nationally Determined Contributions*, NDC en anglès), de quina manera i a quin ritme ho feien, cosa que està resultant ser clarament insuficient.

2. La Cimera de Glasgow, consideracions generals

La **CMNUCC** ha recopilat tots els **resultats de la COP26** en aquest espai web: <https://unfccc.int/process-and-meetings/conferences/glasgow-climate-change-conference-october-november-2021/outcomes-of-the-glasgow-climate-change-conference>

La vint-i-sisena conferència de les parts signants de la CMNUCC, la COP26, havia de ser la gran cimera que acabés d'endegar l'Acord de París i assegurés que no sobrepassem els 1,5°C de pujada mitjana de la temperatura terrestre.

Val a dir que la inèrcia no era òptima. Venia precedida per una COP25 que es va acabar celebrant a l'Estat espanyol després de la doble renúncia de Brasil i Xile. La COP de Madrid va deixar molts deures per fer i els impactes globals de la pandèmia van obligar a suspendre la conferència l'any 2020. La paràlisi era patent pels pocs avenços previs a Glasgow.

Dit això, dins la COP26, podríem dir que hi ha hagut parts guanyadores i parts perdedores.

Per un costat, les guanyadores:

1. La presidència del Regne Unit pot mostrar-se moderadament satisfeta per haver aconseguit tancar el llibre de regles de París, incloent l'article 6 que fa referència als mercats. La COP26 també era part de la seva estratègia per posicionar-se globalment després del Brèxit.
2. Els EUA han retornat a la senda multilateral en posicions de lideratge. Marca el final del Trumpisme. D'aquí que hagi estat molt present a les negociacions i hagi arribat a un acord bilateral sorprenent amb la Xina (*més informació al punt 3.7 d'aquest document*).
3. La UE ha tingut un paper destacat en la part energètica, defensora de l'abandonament dels combustibles fòssils i autoproclamant-se garant de la fi del carbó, tot i ser promotora del gas natural.

Els perdedors, els països empobrits:

1. L'últim moviment de l'Índia - amb el suport de la Xina, entre d'altres - a la plenària de tancament per passar d'«abandonar progressivament» a «reduir progressivament» el carbó, posa en perill l'escenari d'1,5°C i la supervivència dels estats insulars que s'apleguen dins el grup de negociació AOSIS², entre d'altres³.
2. La transferència N-S de 100.000 milions de dòlars es reedita per l'any 2025, en comptes del 2020, tot i que s'assegura que s'arribarà al 40% de fons per a l'adaptació al 2025.
3. Es reconeixen els danys i pèrdues que molts països estan patint a conseqüència del canvi climàtic però no es dota de finançament al mecanisme que hi fa front, bloquejat per la UE i els EUA.

² Les sigles AOSIS fan referència a *Alliance for Small Island States*: <https://www.aosis.org/>

³ Podeu veure la intervenció de l'Índia i les posteriors reaccions en següent vídeo a partir del minut 1:29: <https://www.youtube.com/watch?v=4pDZGSOELiw>

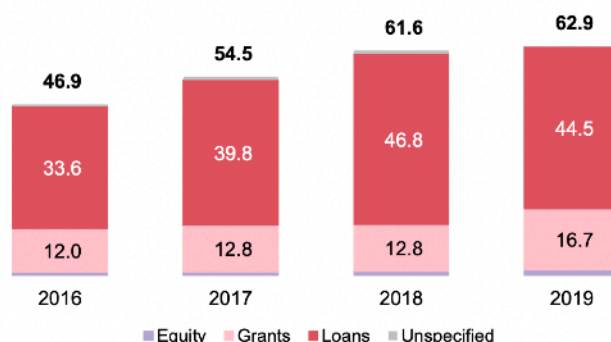
3. Els resultats de la COP26

3.1. Finançament (i deute) pel Sud Global

Tot i que s'han fet nombroses promeses pel finançament climàtic per part dels països enriquits, no s'ha arribat al compromís que es va fixar a la COP15 de Copenhaguen (2009) de transferir 100.000 milions de dòlars cada any de 2020 a 2025. Molts països empobrits han exigit als enriquits que la transferència sigui de 500.000 milions al final de 2024 però aquest reclam no ha format part de cap decisió formal a Glasgow⁴.

Els plans dels països enriquits continuen apostant per la transferència en forma de préstecs malgrat que molts dels receptors són països altament endeutats. Aquesta estratègia, que replica les dinàmiques del passat, es complementa amb fer passar aquest finançament com a ajut oficial al desenvolupament, cosa que contravindria el principi de finançament addicional de l'*Acord de París*⁵.

Figure 1.4. Public climate finance per instrument, excluding export credits (USD billion)

Note: For 2018, actual US bilateral public climate finance data replaces the value previously estimated (OECD, 2020_[5]), with the resulting subtotals and grand total being USD 0.6 billion lower.

Source: Based on Biennial Reports to the UNFCCC, OECD DAC and Export Credit Group statistics, complementary reporting to the OECD.

Font: *OECD, 2021.*

Per últim, el paràgraf 41 de Pacte Climàtic de Glasgow⁶ diu explícitament que «el creixement dels impactes i de l'endeutament dels països com a conseqüència del coronavirus fa que també creixin les seves necessitats», però no marca cap obligació o acció tangible per revertir la situació.

3.2. Pèrdues i danys

Les pèrdues i danys fan referència als impactes inevitables que està provocant la crisi climàtica avui en dia. També es parla de «reparacions climàtiques».

En aquest capítol, la forta oposició dels països enriquits ha fet que els acords substancials es deixin per la COP27 a Egipte. Tanmateix, les pèrdues i danys han estat molt presents a les negociacions i el text final

⁴ Timperley, J. (2021, octubre 20). The Broken \$100-billion promise of climate finance –and how to fix it. *Nature*. <https://www.nature.com/articles/d41586-021-02846-3>

⁵ Per a més informació, recomanem aquesta notícia de Jubilee Debt Campaign: <https://jubileedebt.org.uk/news/cop26-takeaways-rich-nations-still-refuse-to-pay-climate-debt>

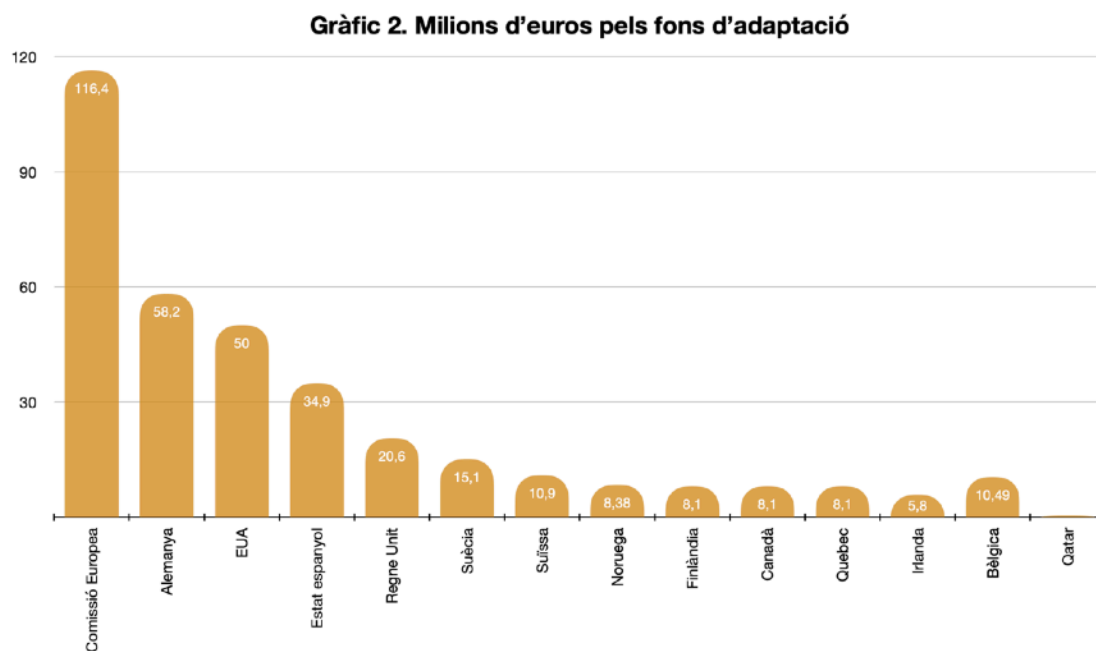
⁶ Podeu veure el Pacte Climàtic de Glasgow a: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf

urgeix als països enriquits a proveir fons per l'operació de la xarxa de Santiago⁷ i per l'assistència tècnica. Escòcia i Valònia (Bèlgica) van ser les primeres entitats que van mobilitzar diners per a pèrdues i danys –2 milions de £ i 1 milió d'€ respectivament–. El govern d'Alemanya també ha ofert 10 milions d'euros.

Ara bé, tot això es queda curt si ho comparem amb les necessitats estimades. Es calcula que l'assistència internacional adequada necessària per minimitzar i reparar les pèrdues i els danys serà d'almenys 50.000 milions de dòlars el 2022 i s'eleva a almenys 300.000 milions de dòlars el 2030⁸.

3.3. Adaptació

Sovint la mitigació⁹ acapara l'atenció de les polítiques al Nord Global però per molts països del Sud, l'adaptació¹⁰ és un tema central. A la COP26 el finançament per a l'adaptació va ser una prioritat pels països del Sud. El text del document final feia una crida als països desenvolupats –en el llenguatge de les Nacions Unides– a doblar el finançament per a l'adaptació l'any 2025 respecte al 2019. Això dona com a resultat 40.000 milions de dòlars. Però, altra vegada, es considera que la xifra necessària actualment és de 70.000 milions anuals però podria quadruplicar-se pel 2030¹¹.

Font: gràfic d'elaboració pròpia a partir de dades del Banc Mundial.

⁷ És una xarxa de països vulnerables treballant sobre pèrdues i danys: <https://unfccc.int/santiago-network/about>

⁸ ACT Alliance, Bread for the World, World Council of Churches, i Lutheran World Federation. (2019, novembre). *Climate Finance for Addressing Loss and Damage: How to Mobilize Support for Developing Countries to Tackle Loss and Damage*. <https://reliefweb.int/report/world/study-climate-finance-addressing-loss-and-damage-how-mobilize-support-developing>

⁹ Són les iniciatives i mesures dirigides a reduir les emissions netes a l'atmosfera de gasos amb efecte hivernacle (GEI).

¹⁰ Són les iniciatives i mesures encaminades a reduir la vulnerabilitat dels sistemes naturals i humans davant dels efectes reals o esperats d'un canvi climàtic.

¹¹ Per a més informació: <https://www.unep.org/resources/adaptation-gap-report-2020>

Certament, durant el 2021 i a la COP26, s'han establert nous anuncis de contribucions al fons d'adaptació. El fons d'adaptació està basat en subvencions per a projectes sense préstecs. Ara bé, el total aconseguit és 335 milions de dòlars, menys d'un 2% del que es necessitava l'any 2019 (20.000 milions de dòlars).

3.4. L'article 6: els mercats

El debat principal dins les COP no és «mercats sí o mercats no». El debat se centra en «mercats com» intentant fer-los més fiables, robustos i eficients. L'experiència dels mercats de carboni de Kyoto ha rebut dures crítiques i s'ha mostrat incapaç de fer front al repte que suposa la lluita climàtica. D'aquí que molts dels esforços esmerçats des de la COP25 a París hagin estat focalitzats en com millorar els mercats de Kyoto¹² en comptes de trobar vies alternatives de no-mercat.

Dit això, és més fàcil entendre la satisfacció de la Presidència per haver tancat l'article 6 del llibre de regles de l'Acord de París que regula els mercats de carboni. El debat se centrava en dos capítols, el 6.2., que havia de concretar el mecanisme de mercat per l'intercanvi bilateral entre països¹³, i el 6.4, que contenia el nou mercat internacional d'emissions pels actors públics i privats¹⁴.

Doncs bé, en general, els equips negociadors estan d'acord en que les regles de les dues tipologies de mercat (bilateral i multilateral) tenen importants requeriments i salvaguardes, però tornen a deixar vies d'escapament que poden malmetre la seva integritat. Per exemple, s'ha aconseguit que les regles de comptabilitat siguin exhaustives, evitant així el «doble recompte» i doblegant les posicions bloquejadores de Brasil. Per tant, s'aplicaran els «ajustos corresponents» perquè això no passi.

Com funcionen els mercats i com s'evita el doble recompte?

Dins el 6.2, si un país A té en el seu NDC la fita de reduir 10.000 milions de tones de CO₂ i n'aconsegueix reduir 11.000, podrà vendre l'excedent a un altre país, és a dir, 1.000 milions de tones en qualitat de 1.000 milions d'unitats de reducció. El país B que compra aquestes emissions podria sumar-les a les seves reduccions, però el país A haurà de restar-les. Això últim serien els ajustaments corresponents. De no fer-ho, hi hauria un doble recompte.

Dins el 6.4, si un país o empresa vol fer un projecte en un país B, per descomptar-se emissions dels NDCs, faria el mateix procés que l'anterior. Del total de la transacció un 5% de les unitats de reducció es transferirien al Fons d'Adaptació¹⁵ per finançar projectes d'adaptació al canvi climàtic en aquells països més vulnerables i un 2% es «descarta» per tal que hi hagi una reducció global d'emissions, i no només una neutralitat o compensació¹⁶.

¹² Per a més informació: <https://unfccc.int/process/the-kyoto-protocol/mechanisms>

¹³ Les unitats d'aquest mecanisme es denominem «resultats de mitigació transferits internacionalment», de l'anglès, *Internationally Transferred Mitigation Outcomes* (ITMO): <https://www.emissions-euets.com/carbon-market-glossary/2097-internationally-transferred-mitigation-outcomes-itmo>

¹⁴ Per a més informació dels debats sobre mercats: <https://www.climatica.lamarea.com/mercados-de-carbono-cop26/>

¹⁵ Sobre Adaptation Fund (UNFCCC): <https://unfccc.int/Adaptation-Fund>

¹⁶ En anglès, «overall mitigation in global emissions» (OMGE).

La preocupació de les parts negociadores és que una sola via d'escapament pot fer trontollar tot el mecanisme; i n'hi ha diverses. Segurament l'encaix més difícil és anar de l'heterogeneïtat dels NDCs a la rigidesa dels mercats. Aquí algunes preguntes que es formulen repetidament:

- Si els països presenten plans per reduir les emissions l'any 2030, sense fites any a any, com podran vendre o comprar les unitats de reducció abans del 2030?
- Si els seus NDCs no cobreixen tots els sectors de l'economia, com s'evitarà que es posi més èmfasi en alguns àmbits per aconseguir unitats de reducció i molt poc en d'altres que estiguin fora dels NDCs?
- Com es podrà avaluar que els NDCs siguin suficientment ambiciosos i que no s'especuli sobre l'ambició per aconseguir més unitats de reducció?

Aquestes preguntes, i d'altres de caràcter més tècnic, seguiran sobrevolant la proposta dels mercats. Però, segurament, l'acord més criticat ha estat la possibilitat que els crèdits antics, generats sota el Protocol de Kyoto, siguin transferits al nou mercat internacional i puguin utilitzar-se per complir els NDCs. Això menysté les reduccions actuals i acontenta el Brasil i l'Índia, que tenen molts projectes en marxa¹⁷.

Seguint la lògica de millorar els mercats que impera a les COP, un dels temes importants en el nou mercat internacional eren els drets humans, una demanda en clau de denúncia que feien les ONGs i les organitzacions indígenes. L'etapa dels mercats de Kyoto havia comportat nombrosos conflictes i violacions dels DDHH. Els casos de la hidroelèctrica Santa Rita, a Guatemala¹⁸ o el corredor eòlic a Tehuantepec¹⁹, Mèxic, que van provocar violència, desplaçaments i impactes ambientals, van aixecar la veu d'alarma. El nou mercat assegura l'aplicació de mecanismes robustos de garanties socials i ambientals, i s'estableix un mecanisme d'apel·lació²⁰.

Per últim, l'única esmena a la totalitat als instruments de mercat la trobem a l'article 6.8, «enfocaments de no-mercat», principalment promogut per Bolívia. Tot i que el debat sobre el 6.8 no ha tingut la mateixa rellevància, a la COP26 s'ha decidit crear una comissió que es reunirà dues vegades l'any, com a mínim fins el 2027, per desenvolupar propostes de cooperació climàtica fora dels mecanismes de mercat.

¹⁷ Algunes fonts asseguren que aquests projectes antics podrien representar 300 milions de crèdits de carboni. A més, aquests projectes, en la seva majoria parcs eòlics i hidroelèctriques, van ser registrats entre 2010 i 2012, i continuaran generant crèdits que podrien arribar als 2.800 milions en el període del 2021 al 2030. Aquest fet podria devaluar l'ambició climàtica dels països, ja que estarien comptant amb reduccions ja existents, en lloc de fer noves mesures.

Oeko i New Climate Institute (2021, octubre 21). *The potential impact of transitioning CDM units and activities to the Paris Agreement*. Webinar [Presentació] Disponible a: https://www.oeko.de/fileadmin/oekodoc/WEBINAR_TransitioningCDMActivitiesUnitstoParisEra.pdf

¹⁸ Per més informació: <https://climatenetwork.org/2014/12/08/human-rights-in-the-cdm/>

¹⁹ Per a més informació: <https://ejatlas.org/print/corredor-eolico-en-el-istmo-de-tehuantepec-oaxaca>

²⁰ Per a més informació, podeu consultar la pàgina web d'Oeko: <https://blog.oeko.de/glasgow-delivered-rules-for-international-carbon-markets-how-good-or-bad-are-they-cop26/>

3.5. Transparència

Es refereix a les normes de transparència per garantir que els països proporcionin la informació suficient per tal de comprovar si estan complint els seus compromisos i si aquesta informació és fiable. De fet, tot el règim climàtic depèn de la transparència²¹.

Una de les qüestions clau a la COP26 era definir què havien de portar els informes d'inventaris d'emissions i les seves actualitzacions. Les negociacions en aquest punt han estat extremadament tècniques però, resumint, es podria dir que s'han acordat essencialment les eines necessàries pels informes i un programa de formació per a revisors experts.

Les negociacions no han estat lliures de tensions. De fet, en un moment la Xina i l'Aràbia Saudita van declarar que no acceptarien les regles de transparència tal i com s'estaven plantejant²². Al final s'ha acceptat fer servir un mateix sistema de transparència per a tothom; però amb diferents instruments de flexibilitat. S'haurà de veure quin impacte tenen en la robustesa de la informació²³.

Imatge de la COP26 a Glasgow. Font: [El Periódico](#).

3.6. Noves dates límit per millorar els plans i nous objectius pel 2030

Els NDCs s'actualitzaran a finals de 2022 malgrat l'Acord de París deia que s'hauria de fer cada 5 anys. Això és un «punt positiu» aconseguit per la presidència perquè augmenta la pressió sobre els països i reforça la propera COP27 a Egipte. Al 2024 entrarà en vigor el mecanisme de transparència i els països hauran de presentar plans detallats de les emissions nacionals en base a uns criteris comuns.

²¹ En plena cimera, el *Washington Post* va publicar un article que assegurava que entre 8.500 i 13.300 milions de tones a l'any no havien estat reportades pels països: <https://www.washingtonpost.com/climate-environment/interactive/2021/greenhouse-gas-emissions-pledges-data/>

²² Webster, B. (2021, novembre 9). Chinese and Saudis thwart moves towards climate deal. *The Times*. <https://www.thetimes.co.uk/article/chinese-and-saudis-thwart-moves-towards-climate-deal-5pr86frjv>

²³ Carbon Brief. (2021, novembre 15). COP26: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Glasgow. https://www.carbonbrief.org/cop26-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-glasgow?utm_source=pocket_mylist

La reducció de les emissions globals de CO₂ ha de ser d'un 45% pel 2030 en relació amb el nivell de 2010 i assolir el zero net a mitjan segle, així com unes reduccions profundes d'altres gasos amb efecte hivernacle. Amb els actuals NDCs, les emissions es reduirien un 7,5%.

3.7. Acord Xina-EUA

La Xina i els Estats Units, que junts sumen el 40% de les emissions globals, han signat, a la recta final de la COP, un acord en què es comprometen a augmentar la seva ambició climàtica. El document, de 3 pàgines, anuncia la voluntat dels dos països de treballar junts en àrees clau com la reducció del metà –un gas que ha contribuït a la meitat de l'escalfament global des de la Revolució Industrial- i les emissions del transport, l'energia i la indústria. Pel que fa a controlar l'ascens de les temperatures globals, parlen de mantenir-les «ben per sota» de 2°C i «fer esforços» per limitar-les a l'1,5°C²⁴, parafrasejant l'objectiu més conegut de l'**Acord de París**²⁵. El pacte, que ha estat qualificat per alguns observadors com un acord de «pau climàtica», no és tant una llista d'accions concretes com una declaració política i de pretesa cooperació entre dos països que semblaven irremeiablement enfrontats sota el lideratge de Trump. No obstant, tot i la bona acollida general de l'apropament de la Xina i els EUA davant la crisi climàtica, també se'l rep amb cautela: veus del Sud Global denuncien que el llenguatge i els objectius del text es queden curts²⁶.

3.7. Acord sectorials

DESFORESTACIÓ

Més de cent països han llançat un compromís global per frenar i revertir la desforestació pel 2030²⁷. L'acord, amb el suport inicial de Brasil, Indonèsia i la República Democràtica del Congo –que plegats allotgen el 85% dels boscos del planeta–, preveu el desplegament d'un finançament inèdit (12.000 i 7.200 milions de dòlars en fons públics i privats, respectivament) els propers anys per desenvolupar polítiques per a la protecció dels boscos. Pocs dies després d'haver signat el compromís, però, alts funcionaris d'Indonèsia l'han qualificat d'«injust»²⁸, argumentant que l'objectiu de reduir a zero la desforestació pel 2030 va en contra dels seus plans de desenvolupament.

L'acord en qüestió no és el primer del seu tipus: l'any 2014 es va llançar la Declaració de Nova York sobre Boscos, en què, de forma similar, desenes de líders globals van comprometre's a acabar amb la desforestació l'any 2030. Segons el professor Simon Lewis, aquell pacte, que no era vinculant, «va fracassar completament en frenar la desforestació»²⁹.

²⁴ “U.S.-China Joint Glasgow Declaration on Enhancing Climate Action in the 2020s” (2021, novembre 10). Article 12, secció B. Declaració sencera a: <https://www.state.gov/u-s-china-joint-glasgow-declaration-on-enhancing-climate-action-in-the-2020s/>

²⁵ A l'Acord de París, article 2.a: «Holding the increase in the global average temperature to well below 2 °C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5 °C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change».

²⁶ Declaracions d'Aubrey Webson, cap de l'Aliança de Petits Estats Insulars, en una entrevista per a *The Guardian*: <https://www.theguardian.com/environment/2021/nov/10/china-and-the-us-announce-plan-to-work-together-on-cutting-emissions>

²⁷ Per a més informació: <https://ukcop26.org/glasgow-leaders-declaration-on-forests-and-land-use/>

²⁸ Més informació: <https://www.nbcnews.com/news/world/indonesia-criticizes-cop26-deforestation-pledge-unfair-days-after-signing-it-n1283308>

²⁹ Rannard, G., i Gillett, F. (2021, novembre 2). COP26: World Leaders Promise to End Deforestation by 2030. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/science-environment-59088498>

GAS METÀ

Un centenar de països han pactat reduir un 30% les emissions de metà pel 2030³⁰. L'acord compta amb el suport de països que representen la meitat de les emissions de metà del món, incloent els estats de la Unió Europea, els Estats Units, el Regne Unit i els Emirats Àrabs, i preveu mobilitzar 300 milions de dòlars³¹. Preocupa que països com la Xina, Rússia o l'Índia, que generen un terç de les emissions de metà d'origen antropogènic del planeta, no s'hagin sumat a la iniciativa.

PACTE PER LA TRANSICIÓ DEL CARBÓ A L'ENERGIA NETA

Aquest pacte global, amb el suport de més de 40 països, promet eliminar l'ús del carbó el 2030 a les principals economies i el 2040 pels països en vies de desenvolupament –segons el llenguatge de Nacions Unides³². Alguns dels principals consumidors de carbó del globus, com Polònia, Vietnam i Xile, s'han sumat a aquest pacte. D'altres, com la Xina (que consumeix més del 50% del carbó global i té el 13% de les reserves), l'Índia (amb un 11% del consum i un 9% de les reserves) o els Estats Units (8,5% del consum i 22% de les reserves)^{33 34}, no l'han signat.

FI DE LES INVERSIONS EN COMBUSTIBLES FÒSSILS

Una vintena de països s'ha compromès a deixar de finançar la compra de combustibles fòssils a partir del 2022³⁵. La iniciativa, que compta amb el suport del Regne Unit i els Estats Units, es presenta com el primer gran pacte global que posa data final a la compra de carbó, petroli i gas. Durant la setmana, països com Itàlia o Alemanya, que inicialment no s'havien sumat a la proposta, han anunciat que hi donen suport. La llista definitiva de signants continua sense estar clara.

L'AGENDA DE GLASGOW SOBRE LA INDÚSTRIA

El llançament de la «Glasgow Breakthrough Agenda» suposa el compromís d'uns 40 governs per impulsar les energies netes i reduir les emissions en algunes de les indústries més contaminants del globus: l'acer, l'hidrogen, l'energia i el transport³⁶. Els signants acorden "ampliar la implantació de polítiques climàtiques" però, per ara, no han definit com i quan aquesta promesa es traslladarà als plans nacionals.

³⁰ Per a més informació: <https://www.globalmethanepledge.org>

³¹ Special Presidential Envoy John Kerry [@ClimateEnvoy]. (2021, novembre 2). *The U.S. and EU are proud to announce over 100 participating countries and over \$300M in financial support for #GlobalMethanePledge, formally launched today @COP26. Success will mean >0.2C reduction of warming by 2050, which is crucial to keeping 1.5C within reach.* [Descripció audiovisual]. Twitter. <https://twitter.com/ClimateEnvoy/status/1455540545238016008?s=20>

³² Per a més informació: <https://ukcop26.org/global-coal-to-clean-power-transition-statement/>

³³ Per a més informació: <https://www.worldometers.info/coal/coal-consumption-by-country/>

³⁴ Per a més informació: <https://www.worldometers.info/coal/coal-reserves-by-country/>

³⁵ Per a llegir sencer el «Statement on International Public Support for the Clean Energy Transition» (2021, novembre 4), disponible a: <https://ukcop26.org/statement-on-international-public-support-for-the-clean-energy-transition/>

³⁶ Per a llegir el posicionament «COP26 World Leaders Summit-statement on the Breakthrough Agenda» (2021, novembre 2), disponible a: <https://ukcop26.org/cop26-world-leaders-summit-statement-on-the-breakthrough-agenda/>

FRENAR LA VENDA DE COTXES CONTAMINANTS

Un centenar d'entitats han llançat un nou pacte global per posar fi a la venda de cotxes contaminants durant les properes dècades³⁷. L'acord preveu "reforçar les polítiques de zero emissions abans del 2030, i posar fi a la venda de cotxes i furgonetes amb motors de combustió i híbrids als principals mercats pel 2035 i a nivell mundial pel 2040". El compromís es va publicar amb la signatura de 31 països, 38 governs subnacionals, 11 fabricants d'automòbils, 27 propietaris de flotes i empreses de mobilitat compartida –entre elles, Ford, Jaguar, Land Rover, General Motors, Mercedes-Benz i Uber. En total, s'estima que els signants representen gairebé el 15% del mercat mundial de l'automòbil.

El govern espanyol no subscriu el pacte perquè considera que la transició al cotxe elèctric ja es discuteix al pla Fit for 55 de la Unió Europea. La Generalitat de Catalunya, en canvi, sí que ha signat l'acord³⁸.

ALIANÇA PER ANAR MÉS ENLLÀ DEL PETROLI I DEL GAS: «BEYOND OIL AND GAS ALLIANCE»

Els governs de Dinamarca i Costa Rica han impulsat la coalició **Beyond Oil and Gas Alliance** (BOGA), de la qual formen part França, Suècia, Irlanda i les regions del Quebec i Gales, i que compta amb el suport d'altres països com Nova Zelanda i Portugal, a més d'entitats filantròpiques³⁹. La declaració principal de l'Aliança reconeix la necessitat de reduir dràsticament l'extracció de petroli i gas, i denuncia que els actuals objectius nacionals ens porten a un augment dues vegades superior al necessari per ajustar-se als objectius de l'Acord de París per l'any 2030. El text crida a abandonar el finançament de l'extracció de petroli i gas i assenyala els impactes positius de mesures com l'eliminació de subsidis nacionals a la indústria fòssil. La iniciativa pretén, doncs, encoratjar aquest tipus de mesures a nivell internacional, però no es tracta de cap acord vinculant.

ACORD PER A LA TRANSICIÓ JUSTA A SUD-ÀFRICA

Després de mesos de negociacions, França, Alemanya, el Regne Unit, els Estats Units i la Unió Europea han anunciat un paquet de 8.500 milions de dòlars en subvencions i concessions financeres⁴⁰ durant els propers 3-5 anys per ajudar Sud-àfrica a abandonar el carbó i accelerar-ne la transició cap a un model energètic renovable. L'acord, que ha estat co-elaborat per Sud-àfrica i els països inversors i ha estat celebrat com a model a seguir per altres transicions arreu del món, promet ajudar a desmantellar la indústria carbonífera sud-africana –que actualment produeix el 87% de l'electricitat del país– pel 2050 i redirigir els seus treballadors cap als sectors emergents del vehicle elèctric i l'hidrogen verd⁴¹. El qüestionament sobre la viabilitat d'aquestes alternatives i la transparència dels fons romanen a l'ombra.

³⁷ Per a llegir la declaració «COP26 declaration on accelerating the transition to 100% zero emission cars and vans» (2021, novembre 10) a: <https://ukcop26.org/cop26-declaration-on-accelerating-the-transition-to-100-zero-emission-cars-and-vans/>

³⁸ Robaina, E. (2021, novembre 10). España no suscribe el acuerdo de la COP26 para poner fin a los coches contaminantes en 2035. *Climática*. <https://www.climatica.lamarea.com/espana-coches-contaminantes-2035-cop26/>

³⁹ Més informació sobre l'aliança BOGA a: <https://beyondoilandgasalliance.com>

⁴⁰ Les concessions financeres abasten tota una gamma de productes financers, incloent subvencions però també préstecs. Segons el Banc Mundial, «les concessions financeres són finances per sota del valor de mercat que mobilitzen gran institucions financeres... per accelerar els objectius climàtics de països en vies de desenvolupament». Més informació a: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2021/09/16/what-you-need-to-know-about-concessional-finance-for-climate-action>

⁴¹ Farand, C. (2021, novembre 4). South Africa \$8.5bn finance package offers a model for ending reliance on coal. *Climate Home News*. <https://www.climatechangenews.com/2021/11/04/south-africa-8-5bn-finance-package-offers-model-ending-reliance-coal/>

4. Les empreses privades a la COP26

Un any més, s'ha deixat notar la presència del sector privat a la cimera. La COP de Glasgow ha estat escenari de tota una sèrie de propostes, declaracions i compromisos amb relació a la «neutralitat climàtica». La neutralitat climàtica, definida com l'estat d'emissions zero netes, pretén mitigar les emissions (mitjançant mesures com la reducció del consum d'energia, la millora de l'eficiència energètica, la innovació en tecnologia baixa en carboni o la reducció de la crema de combustibles fòssils) alhora que proposa la compensació de les emissions que no es puguin reduir a través del suport de projectes que neutralitzen aquestes emissions (per exemple, la reforestació, el finançament de tecnologies de captura de CO₂ o la compra de crèdits de carboni en els mercats).

A la COP26, el sector privat ha llançat el *Glasgow Financial Alliance for Net Zero* (GFANZ), que aplega més de 450 firmes financeres d'arreu del món i anuncia la promesa de convertir el Regne Unit en el «primer centre financer alineat net zero»⁴². També està el cas local del Grupo Español para el Crecimiento Verde, una coalició d'empreses, entre les quals també figuren Naturgy i Endesa, que ha presentat a la COP una declaració en què es determinen a assolir «emissions neutrals pel 2050 o abans»⁴³. Aquest discurs corporatiu coincideix amb compromisos nacionals (veure les Nationally Determined Contributions de la majoria de països); regionals (veure el compromís de Brussel·les de fer d'Europa el primer continent «neutre en carboni» pel 2050⁴⁴) i internacionals (veure el compromís dels líders del G-20 d'assolir la neutralitat climàtica a mitjans de segle abans de la COP)⁴⁵.

Els riscos associats al consens corporatiu de la neutralitat climàtica estan servits. Per una banda, pot alimentar la creença en la salvació tecnològica i disminueix el sentit d'urgència de reduir les emissions a curt termini⁴⁶. Per altra banda, amb la consolidació del nou mercat internacional a la COP26 (article 6.4 de l'Acord de París), les empreses tenen una major oportunitat de fer projectes de compensació a altres països. Els impactes que aquesta nova onada pot generar encara estan per veure però les inèrcies i, sobretot, les reduccions sense precedents que cal assolir a curt termini, fan encendre les llums d'alarma.

Tendències institucionals i corporatives al voltant de la neutralitat climàtica

Pel que fa als compromisos regionals, per exemple, l'11 de desembre de 2019 es presentava l'*European Green Deal* amb el titular que es volia fer d'Europa «el primer continent *climate-neutral* pel 2050». Pocs

⁴² Riaz, S. (2021, novembre 3). COP26: UK to become world's first net zero financial hub, says Sunak. *Yahoo Finance UK*. <https://uk.finance.yahoo.com/news/cop-26-uk-rishi-sunak-world-first-net-zero-financial-hub-100406678.html?guccounter=1>

⁴³ Grupo Español para el Crecimiento Verde (2021, novembre). *Doce claves para empresas hacia la descarbonización. Guía de Mejores Prácticas para Convertir Objetivos de Cero Emisiones Netas en Planes de Acción Climática*. https://grupocrecimientoverde.org/wp-content/uploads/2021/11/Guia_12_CLAVES_PARA_EMPRESAS_HACIA_LA_DESCARBONIZACION_GECV.pdf?utm_source=web&utm_medium=boton

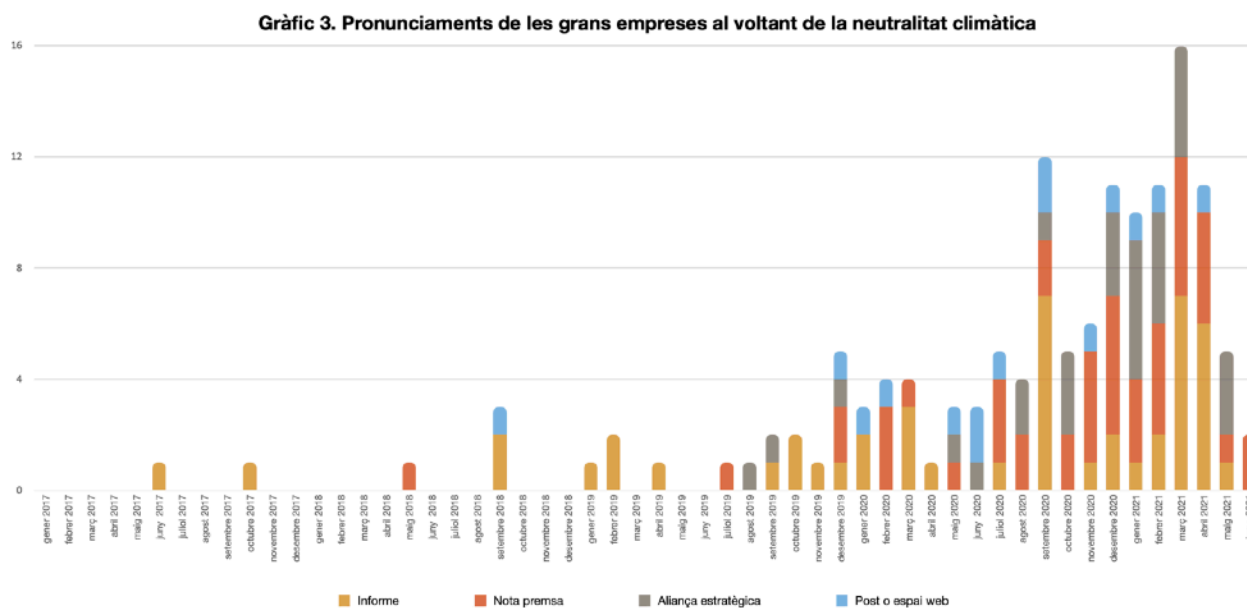
⁴⁴ Per a més informació sobre l'*European Green Deal*: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁴⁵ Euronews. (2021, octubre 23). G-20 leaders make pledges on carbon neutrality and coal financing as COP26 begins. *USA Today*. <https://eu.usatoday.com/videos/news/politics/2021/10/31/g-20-leaders-make-pledges-carbon-neutrality-cop-26-begins/6225495001/>

⁴⁶ The Conversation. (2021, mayo 13). El concepto de neutralidad climática es una trampa (I). *Climática*. <https://www.climatica.lamarea.com/concepto-neutralidad-climatica-trampa-i/>

mesos després, entre maig i desembre de 2020 davant les crisis agreujades per la pandèmia⁴⁷, es posaven en marxa els plans de recuperació finançats amb els fons europeus Next Generation EU per a «mitigar l'impacte econòmic i social de la pandèmia» i avançar cap a «una transició verda i digital».

Davant aquesta situació, alguns governs i empreses s'han afanyat a difondre en els últims temps que les renovables, els vehicles elèctrics o la creació de solucions tecnològiques que eliminin els gasos de l'atmosfera ens permetran assolir les «zero emissions netes», el «zero net» o la «neutralitat climàtica» a mitjans de segle.

Comptabilització dels pronunciaments de les grans empreses al voltant de la neutralitat climàtica en format Informe, Nota de premsa, Aliança estratègica amb altres empreses o grups corporatius o Post o espai web, des de l'adopció de l'Acord de París el 2015 fins el segon trimestre de 2021. **Font:** gràfic d'elaboració pròpia.

Aquesta gràfica recull l'evolució i qualitat de les declaracions al voltant de la neutralitat climàtica de 38 grans empreses⁴⁸, entre les quals destaquen mineres com Glencore, Vale o Rio Tinto, energètiques i elèctriques com BP, Shell, Total, Repsol, ExxonMobil, Naturgy o Endesa, les tecnològiques GAFAM, el sector de l'automòbil, aerolínies o fons d'inversió.

Si bé des del 2015 trobem escassos informes que comencen a parlar d'inversió en renovables, en eficiència energètica o de destinar I+D a tecnologies per a la captura, utilització i emmagatzematge de carboni, és a partir de finals del 2019 quan institucions i empreses comencen a parlar de neutralitat climàtica amb més força, i entre 2020 i 2021 quan es produeix una acumulació de declaracions per part de les grans empreses. Així doncs, els posicionaments de les empreses al voltant de la neutralitat climàtica han augmentat de manera especial durant la pandèmia i avui ho segueixen fent.

⁴⁷ Pérez, A. (2021). *Pactes verds en temps de pandèmies. El futur es disputa ara*. Barcelona: Observatori del Deute en la Globalització, Libros en Acció, i Icària Editorial. <https://odg.cat/publicacio/pactes-verds-pandemies/>

⁴⁸ Les empreses i els sectors analitzats han estat el de l'energia i l'electricitat (E.ON, Endesa, RWE AG, EDP), la mineria (Vale, Glencore, Anglo American, BHP, Rio Tinto) i els hidrocarburs (British Petroleum, Chevron, Eni, Equinor, ExxonMobil, Gazprom, Naturgy, Repsol, Shell, TotalEnergies); el de tecnologies de la informació i la comunicació (Amazon, Apple, Facebook, Google, Microsoft Corporation); el de l'automòbil (Hyundai, General Motors, Nissan, Volkswagen); el de les aerolínies (Air France-KLM, American Airlines, Delta Air Lines, International Airlines Group, Lufthansa); i el de les gestores de fons (BlackRock, Capital Group, Fidelity International, State Street, Vanguard).

Pel que fa al monitoratge de les accions de les empreses existeix una narrativa comuna que classifica les emissions segons si es tracta d'emissions directes de la seva activitat –com la combustió in situ de calderes de gas, vehicles de la flota i fuites d'aire condicionat– (**Scope 1**), d'emissions indirectes de l'electricitat comprada i utilitzada per l'empresa (**Scope 2**) o tota la resta d'emissions indirectes procedents d'activitats de l'empresa però de fonts de les que no és propietària –com el transport i la distribució de mercaderies, les deixalles generades durant l'activitat, els viatges de negocis, el transport de les treballadores de casa al lloc de treball, l'ús dels productes venuts, el tractament del cicle de vida dels productes venuts, les franquícies o les inversions– (**Scope 3**)⁴⁹.

Si bé les emissions que pertanyen a l'**Scope 3** solen ser la part més important de la petjada de carboni, en analitzar els pronunciaments de les grans corporacions, són molt poques les que es comprometen a la reducció d'aquest, amb l'excusa que és quelcom que no depèn de les empreses.

Per afegitó, com bé s'ha esmentat al llarg del document, prenen protagonisme les polítiques de compensació com els projectes de reforestació o la compra-venda de crèdits als mercats de carboni (que en cap cas signifiquen un canvi en el comportament), la construcció de macro-parcs d'energia eòlica o la fabricació massiva de vehicles elèctrics, sense tenir en compte els límits biofísics del planeta i deixant enrere les necessitats de democratitzar el sistema energètic i de reduir les emissions, l'extracció i el consum per avançar cap a una transició ecosocial amb justícia global⁵⁰.

⁴⁹ Més informació sobre els diferents scopes, recomanem: https://www.ghgprotocol.org/sites/default/files/ghgp/standards_supporting/Diagram%20of%20scopes%20and%20emissions%20across%20the%20value%20chain.pdf

⁵⁰ Bregolat, J. (2021). *On és la justícia global en els pactes verds? Propostes per uns pactes verds globals i internacionalistes*. Barcelona: Observatori del Deute en la Globalització. <https://odg.cat/publicacio/on-es-la-justicia-global-en-els-pactes-verds/>

Amb la participació de l'equip de l'ODG, la Marta Carrasco i Toni Mercadal, voluntàries per a l'investigació sobre neutralitat climàtica.

El contingut d'aquest document és responsabilitat exclusiva de l'Observatori del Deute en la Globalització i no reflecteix necessàriament l'opinió de les seves finançadores.

Amb el suport de:

Ajuntament
de Barcelona

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

SOC

Servei d'Ocupació de Catalunya